

MATERIAŁY DO SŁOWNIKA BIOGRAFICZNEGO MAŁOPOLSKI

Rozpoczynamy na łamach „Małopolski” publikację materiałów biograficznych, które w przyszłości przyczynią się do powstania słownika małopolskich regionalistów. Kto jest więc małopolskim regionalistą? Nie zawsze będzie to osoba urodzona na terenie Małopolski, choć to szczególnie istotny. Bez względu na miejsce urodzenia i zamieszkania najistotniejszym wyróżnikiem będą jej dokonania organizatorskie (m.in. tworzenie muzeów, izb i zespołów regionalnych, działalność wydawnicza), działalność publicystyczna, a zwłaszcza naukowo-badawcza. A więc opisywanie w różnych formach (także pamiętnikarskich i wspomnieniowych) wszelkich aspektów naszych małych ojczyzn.

Czy uda się nam zrealizować to ambitne i trudne zadanie? Zależy to przede wszystkim od Czytelników i sporej gromady naszych Autorów, także potencjalnych. Oczekujemy na biogramy (objętości 2–5 znormalizowanych stron maszynopisu). Publikowane poniżej teksty mogą być wzorem dla opracowywania kolejnych biogramów.

Redakcja

BARTOSZEWICZÓWNA Jadwiga Wanda (21 listopada 1895 w Seraju pow. Sejny – 23 stycznia 1976 w Żywcu) – nauczycielka gimnazjalna geografii (okresowo matematyki), zafascynowana krajoznawstwem.

Pochodziła z patriotycznego środowiska ziemiańskiego (córka Edmunda Mateusza i Anieli z Łukaszewiczów); gimnazjum ukończyła w Rosławlu (gubernia smoleńska) w 1915 r., następnie uczęszczała na kursy nauczycielskie w Lublinie i Wąchocku. Od września 1922 r. do sierpnia 1928 r. była zatrudniona w Państwowym Gimnazjum im. B. Prusa w Sosnowcu. Po złożeniu egzaminów kwalifikacyjnych przed Państwową Komisją Egzaminacyjną w 1927 r. dekretem ministerialnym została mianowana nauczycielem geografii od 1928 r. w Państwowym Gimnazjum i Liceum im. M. Kopernika w Żywcu. Ze szkołą tą związana była przez całe swe życie twórcze. W lutym 1954 r., ze względów zdrowotnych musiała zrezygnować z pracy zawodowej.

W nowym środowisku – pozornie obcym dla niej – szybko się zaaklimatyzowała. Była cenionym przez władze oświatowe pedagogiem, uwielbianą (choć wymagającą) przez młodzież. Pochłonęła ją idea krajoznawstwa, rodzącego się regionalizmu. W 1930 r. prof. Bartosiewiczówna zakłada w gimnazjum koło krajoznawcze i z młodymi entuzjastami-regionalistami podejmuje pierwsze prace. Należą do nich: opracowanie pt. *Rośliny w zwyczajach i wierzeniach ludu* (wraz z zielnikiem ludowych roślin leczniczych), gromadzenie wyrażen gwarowych dla potrzeb prof. Mieczysława Małeckiego z UJ; z dorobku

młodych żywieckich etnografów korzystał prof. Kazimierz Moszyński (UJ) zajmujący się ludowymi sposobami farbowania pisanek wielkanocnych.

Do trwałego dorobku należy próba monograficznego opisu miasta Żywca, a zwłaszcza *Boży Rok w zwyczajach i obrzędach ludu żywieckiego*, publikowany na łamach „Orlego Lotu” (1934 nr 6–10; 1935 nr 3 i oddzielna nadbitka).

Okres wojny J. Bartoszewiczówna spędziła w Żywcu wcielonym do Reichu; mimo wątku zdrowia włączyła się do akcji tajnego nauczania.

W 1945 r. podejmuje pracę w gimnazjum im. M. Kopernika i jednocześnie wznawia działalność kółka krajoznawczego, którą kontynuuje do 1950 r. czyli do końca ukazywania się „Orlego Lotu”. M.in. w numerze 7/8 z 1947 r. ukazały się artykuły – powstałe z jej inspiracji – na temat wysiedleń miejscowej ludności, historii Żywca w latach wojny, stroju żywieckiego mieszczanina.

Po jej odejściu na emeryturę zanikły zainteresowania regionalistyczne wśród młodzieży szkolnej. Pozostali jednak wychowankowie. Profesor (m.in. Jerzy W. Ruśniaczek, Józef K. Nowak), którzy dotąd aktywnie działają w Towarzystwie Miłośników Ziemi Żywieckiej, wypełniając łamy jego wydawnictw.

S.D.

Lit.: J. Nowak, *Garść wspomnień o prof. Jadwidze Bartoszewiczównie i Kole Krajoznawczym przy Państwowym Gimnazjum i Liceum im. M. Kopernika w Żywcu*, „Karta Groni”, 17: 1993, s. 108–120; S. Dziki, *Z dziejów kształtowania się żywieckiego regionalizmu*, „Małopolska”, III: 2001, s. 53–70.

BOGDANOWSKI Wincenty (31 stycznia 1894 w Ślemieniu k. Żywca – 2 września 1982 w Krakowie) – prawnik, działacz społeczny i gospodarczy.

Urodził się w średniozamożnej rodzinie rolniczej. Ojciec gospodarując na 10-morgowym areale chcąc zapewnić byt licznej rodzinie (ośmioro dzieci) podejmował liczne zajęcia: prowadził mały sklepik, pracował jako cieśla. Sam wybudował własny dom, który dla rodu B. jest dotąd swego rodzaju „pomnikiem”. W intencji rodziców Wincenty – jako najmłodszy z potomstwa – miał zostać księdzem. Nie ze względów finansowych („kto ma księdza w rodzinie...”), lecz „osiągnięcia według ich mniemania wysokiej kariery życiowej”.

W 1906 r. wyjechał do Wadowic by tu odbyć naukę w gimnazjum. Mimo dyskryminowania zrazu „wsiuchów” przez kolegów miejskich (tego rodzaju ostracyzmu nie odczuwał ze strony nauczycieli) jako student (tak zwano ówczesnych gimnazjalistów) rychło stał się prymusem. Z Wydziału Krajowego we Lwowie otrzymał wysokie stypendium (400 koron rocznie) im. Ignacego Marynowskiego. Brał czynny udział w pracach kółek samokształceniowych, artystycznych (m.in. założyciel orkiestry szkolnej), sportowych (członek „Sokoła”). Zawarł znajomość m.in. z Emilem Zegadłowiczem i Józefem Putkiem.

Wakacje spędzał w rodzinnym Ślemieniu. W 1910 r. zafascynowany powszechnymi obchodami 500 rocznicy bitwy pod Grunwaldem postanowił wraz ze starszym o dwa lata kolegą ślemieńskim Janem Kijasem wybudować w Ślemieniu pomnik. Do pracy zachęcili

mieszkańców całej wsi – rychło „stanął więc skromny pomniczek tuż koło kościoła parafialnego, zbudowany z kamienia ciosowego, we wnęce pomnika umieszczono obraz Królowej Jadwigi, a poniżej marmurową płytę z odpowiednim napisem”. Na początku września 1939 r. potajemnie usunięto obraz i tablicę. Pomnik ostał się. We swych *Wspomnieniach* Bogdanowski pisał: „sam pomnik poświęcili Niemcy ku czci jakiejś swojej rocznicy”. Po wojnie pomnik odzyskał stan pierwotny.

Gimnazjum ukończył w 1913 r.; maturę zdał z wyróżnieniem. Podjął studia na Wydziale Prawa i Administracji UJ. Uzyskując wysokie oceny z egzaminów zdawanych w terminie korzystał ze stypendium rządowego. Beztrudnie życie akademickie przerwały wydarzenia 1914 r. B. ochotniczo zgłasza się do „Strzelca”, ale gdy zobaczył, że przyjdzie mu służyć pod rozkazami konkurenta do pierwszej swej miłości, od zamiaru swego odstąpił. Wrócił do rodzinnego Ślemienia i oczekiwał, zresztą niedługo, na dalszy bieg wydarzeń. Już 14 września 1914 r. został powołany do służby wojskowej. Wstępne przeszkolenie odbywał na Morawach, a następnie skierowany został do 13 pułku obrony krajowej w Ołomuńcu. W lutym 1915 r. ranny – przebywa w szpitalu krakowskim. Pobyt w tym mieście wykorzystuje na kontynuowanie studiów. Ponownie wraca do wojska – jest słuchaczem szkoły oficerskiej w Nowym Jičinie, a po jej ukończeniu znajduje się na froncie rumuńskim. W 1918 r. urlopowany celem uzupełnienia studiów. Po uzyskaniu stopnia doktora prawa UJ wraca do wojska – jest komendantem wojskowym w Humaniu. Na początku grudnia wraca do Krakowa.

Na przełomie 1919/20 podejmuje pracę w Banku Hipotecznym; od 1925 r. – w Izbie Skarbowej w oddziale bilansowym, co pozwala mu na dokładne zapoznanie się z sytuacją organizacyjno-finansową krakowskich przedsiębiorstw. Zawarł bliższą znajomość ze Stanisławem Burtanem (1891–1940), znanym przemysłowcem – właścicielem wielu zakładów ceramicznych, działaczem Chrześcijańskiej Demokracji, wydawcą jej krakowskiego organu – „Głosu Narodu”. Ulegając jego namowom zrezygnował z posady w Izbie Skarbowej i przeszedł do pracy u St. Burtana, pełniąc w tych przedsiębiorstwach (m.in. cegielnia w Zielonkach k. Krakowa, Fabryka Porcelany w Ćmielowie i Chodzieży) najważniejsze stanowiska kierownicze do czasów ich nacjonalizacji w l. 1950-tych. Działacz Chrześcijańskiej Demokracji (w latach okupacji, i po wojnie – do jego rozwiązania w 1946 r., Stronnictwa Pracy), prezes rady nadzorczej (i pełnomocnik St. Burtana) „Głosu Narodu”; z ramienia tego ugrupowania w l. 1930-tych wszedł w skład rady miejskiej Krakowa. We wrześniu 1939 r. wiceprezydent Krakowa. W latach okupacji (współpracownik rządu londyńskiego, oficer AK) kierował nadal przedsiębiorstwami St. Burtana – nie tylko przyczynił się do ich obrony przed likwidacją, ale i doprowadził do rozbudowy.

Po wojnie – na krótko – aktywny w radzie miejskiej; działał w stowarzyszeniach sportowych (m. in. honorowy prezes klubu Garbarnia, prezes Woj. Zarz. Tenisa Stołowego). W 1957 r. przyczynił się do reaktywowania Bractwa Kurkowego – w 1964 r. uzyskał tytuł króla kurkowego. W l. 1950-tych należał do inicjatorów powołania w AGH Wydziału Ceramicznego.

Z małżeństwa zawartego w 1921 r. z Jadwigą Różycką miał dwóch synów: Andrzeja – zm. w 1946 r. oraz Janusza (1929–2003), znanego i cenionego badacza związków między architekturą a krajobrazem [zob. „Małopolska”, VI: 2004 s. 9–12].

Mimo rozlicznych i absorbujących zajęć w wolnych chwilach odwiedzał swój Ślemień, swoją rodzinną chałupę. Pobytu w Ślemieniu (szczególnie przed 1939 r.)

wykorzystywał dla swoistej edukacji swych synów; wpajał w nich umiłowanie ojczyzny przyrody i trwałego dorobku ojców – stąd w rodzie Bogdanowskich sakralizacja ślemieńskiej chałupy. W pisanych w latach 60-tych *Moich wspomnieniach* czytamy:

Przechodząc myślą poprzez moje życie to [...] zachodzące w tym czasie wypadki i wydarzenia wydają się legendą. Ktoś obcy patrząc i obserwując moje życie nie uwierzyłby, że wiejski chłopiec przejdzie w czasie życia różne szczeble: i tak w życiu ekonomicznym zostanie dyrektorem wielkiego przedsiębiorstwa przemysłowego, w życiu zaś społecznym ukończy wyższe studia i dojdzie do stanowiska wiceprezydenta m. Krakowa.

Pochowany w Krakowie na Cmentarzu Rakowickim.

S.D.

Lit.: W. Bogdanowski, *Moje wspomnienia*, (doprowadzone do lat 1967/68), maszynopis (102 s.) w Oddziale Rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej i w posiadaniu wnuczki Kingi; *Encyklopedia Krakowa*, Kraków 2000, s. 74, foto.

JEZIORSKI Michał (25 sierpnia 1892, Żywiec – 13 czerwca 1942, Dachau) – nauczyciel gimnazjalny, inicjator powołania Sekcji Miłośników Żywiecczyzny przy TSL, kierownik Muzeum Ziemi Żywieckiej.

Po ukończeniu szkoły realnej w Żywcu (jeden z pierwszych maturzystów) w latach 1912–1914 studia polonistyczne na UJ przerwane zaangażowaniem się w służbę wojskową (Legiony Polskie, 1915–1916 w armii austriackiej w stopniu feldfebla, w Wojsku Polskim 1918–19 jako podporucznik); kontynuował je w latach 1919–21. Po uzyskaniu absolutorium rozpoczął pracę w Państwowej Szkole Realnej, a od 1925 r. w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Żeńskim; po jego rozwiązaniu (1937 r.) – w Miejskim Koedukacyjnym Gimnazjum Kupieckim w Żywcu.

Prócz pracy zawodowej niezmiernie aktywny w działalności kulturalno-oświatowej, szczególnie w Towarzystwie Szkoły Ludowej im. A. Asnyka, w którym już w 1926 r. zaczęto roztrząsać możliwości prowadzenia badań regionalistycznych. Z jego inicjatywy w sierpniu 1934 r. przy TSL powstaje Sekcja Miłośników Żywiecczyzny, która nakreśliła imponujący program prac badawczych, wydawniczych (m.in. kwartalnik „Gronie”, 1938–39) i organizacyjnych. Do najważniejszych jego przedsięwzięć należało zorganizowanie Muzeum Ziemi Żywieckiej (otwarcie w 1936 r.). I jemu powierzono kierownictwo tą placówką. W dużym stopniu Muzeum wykorzystało eksponaty zgromadzone przez młodzież Seminarium Nauczycielskiego, która od 1926 r. (pod kierownictwem nauczycielek Marii Zajączkowskiej i Heleny Czapelskiej) prowadziła intensywne badania regionalistyczne na terenie Żywiecczyzny.

Na łamach „Ziemi” [1936 nr 1] opublikował art. „O początkach regionalizmu Żywiecczyzny”, opracował 2 scenariusze dla zespołów artystycznych – *Błogosławieństwo przed ślubem* oraz *Burkot* (osnuty na tle zwyczajów wyboru mistrza cechu). Obie sztuki często wystawiane na różnych pokazach w kraju w ramach tzw. „święta gór” wywołały duże zainteresowanie. Teksty są przechowywane w krakowskim Muzeum Etnograficznym. Aktywnie współpracował również ze Stanisławem Szczotką nad wydaniem *Dziejopisu Żywieckiego* oraz kwart. „Gronie” (1938–39).

Po 1939 r. zaangażowany w działalność konspiracyjną (członek Tajnej Organizacji Wojskowej). W obawie przed aresztowaniem nielegalnie przedostaje się do Generalnej Guberni. W niewyjaśnionych okolicznościach zostaje przez gestapo aresztowany w Puławach i zesłany do obozu koncentracyjnego. Zmarł z wycieńczenia w Dachau.

S.D.

Lit.: *Słownik biograficzny Żywiecczyzny*, Żywiec 1995, t. I, s. 90–91 (nazwisko w błędnej formie: Jezierski); T. Seweryn, *Wspomnienia o Michale Jeziorskim*, [w:] *Księga pamiątkowa Szkoły Realnej, Państwowego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. M. Kopernika w Żywcu*, Żywiec 1959, s. 222–232; S. Dziki, *Z dziejów kształtowania się żywieckiego regionalizmu*, „Małopolska”, III: 2001 s. 53–70

SZCZOTKA Stanisław (13 lutego 1912 w Miłówce k. Żywca – zmarł tragicznie 11 sierpnia 1954) – profesor historii w Uniwersytecie im A. Mickiewicza w Poznaniu, badacz dziejów wsi i regionu żywieckiego.

Pochodził ze środowiska chłopskiego (syn Stanisława i Weroniki z Krzaków). Po zdaniu matury w gimnazjum żywieckim w 1930 r. podjął studia w zakresie historii na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Był uczniem prof. Stanisława Kota. Pod jego kierownictwem napisał i obronił w 1936 r. pracę doktorską – *Synody arian polskich od założenia Rakowa do wygnania z kraju 1596–1662* (opublikowaną w fragmentach w 1946 r.) Zatrudniony od 1937 r. w Katedrze historii kultury, którą kierował jego promotor. Szybko jednak poniechał kierunek badań podjęty w pracy doktorskiej i skupił się nad zagadnieniami społeczno-gospodarczymi XVII w., dziejami polskiej wsi a zwłaszcza regionu żywieckiego.

Początek niemieckiej okupacji spędził w obozach w Sachsenhausen i Dachau; po powrocie do Krakowa włączył się do walki podziemnej w Batalionach Chłopskich. Powtórnie aresztowany, zdołał zbiec z transportu; ukrywał się w Krakowie do chwili wyzwolenia. W 1945 r. na podstawie rozprawy *Udział chłopów w walce z potopem szwedzkim* (w wersji rozszerzonej praca ukazała się w 1946 r. pt. *Chłopi obrońcami niepodległości Polski w dobie potopu*) przeprowadził przewód habilitacyjny na Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1946 r. powołany został na stanowisko profesora historii i socjologii wsi na Wydziale Rolniczo-Leśnym Uniwersytetu Poznańskiego; od 1952 r. profesor historii Polski (kierownik Zakładu Historii Gospodarczej) na Wydziale Filozoficzno-Historycznym; od 1953 r. do 1954 r. do momentu tragicznej śmierci (w czasie podróży kolejowej) – dziekan tegoż Wydziału.

Snuł plany wielkich badań naukowo-wydawniczych, wokół których skupił swoich uczniów: Józefa Bursztę, Józefa Brodę, Ochmańskiego; zainicjował w obrębie Ludowej Spółdzielni Wydawniczej serię wydawnictw poświęconych historii wsi polskiej, w której ukazywały się prace jego uczniów, a także współpracowników (Czesław Łuczak, Włodzimierz Dworzaczek, Bohdan Baranowski i in.)

Mimo krótkiej działalności naukowej w swym dorobku pisarskim pozostawił 40 rozpraw (książki i artykuły), 19 recenzji oraz 30 biogramów opublikowanych w *Polskim słowniku biograficznym* [t. 1–7]. Dominowała problematyka społeczno-gospodarcza;

wiele z nich dotyczyło różnych aspektów Żywiecczyny (debiutował rozprawką poświęconą dziejom szkoły parafialnej w Żywcu – Sprawozdania PAU, t. 41 nr 10). Tu wymienimy m.in. w porządku chronologicznym: *Sławetny wójt żywiecki Andrzej Komoniecki i jego Kronika*, „Ziemia”, R. 26: 1936; *Wiadomości przyrodnicze mieszczan żywieckich w pierwszej połowie XVIII w.*, „Czasopismo Przyrodnicze”, 11: 1937; *Z dawnych ksiąg metrykalnych parafii żywieckiej 1666–1776*, „Miesięcznik Heraldyczny”, 16: 1937; *Stosunki Żywiecczyny ze Śląskiem od XVI wieku do upadku Rzeczypospolitej*, Katowice 1938; *Materiały do dziejów zbójnictwa w Żywiecczyźnie*, „Lud”, 35: 1938;

W dziejach Żywiecczyny zajął poczesne miejsce jako wydawca słynnej kroniki burmistrza Andrzeja Komonieckiego – *Dziejopis żywiecki*, którego I tom ukazał się w 1937 r.; kolejny tom został zniszczony przez okupanta w cieszyńskiej drukarni Pawła Mitregi (ocalały jedynie odbitki korektorskie). Ze zrozumiałych względów nie ukazał się zamierzony jako trzeci tom *Dyplomatariusz Państwa Żywieckiego*, a także zapowiadany kolejny tom „Biblioteki Żywieckiej” (której redaktorem był St. Szczotka) – *Dzieje szkoły parafialnej w Żywcu. Żywczacy na Uniwersytecie Jagiellońskim*.

Obok Michała Jeziorskiego był współtwórcą i redaktorem cenionego kwartalnika „Gronie” (1938–1939), na łamach którego pomieścił kilka rozpraw (*Księga żywczacy na Śląsku, Szopka żywiecka, O pomnik dla mieszczan i chłopów żywieckich poległych w walce ze szwedzkim potopem*). Wreszcie St. Szczotka pozyskał dla idei żywieckiego regionalizmu wielu cenionych badaczy z różnych ośrodków uniwersyteckich – m.in. Jerzego Szablowskiego, Zdzisława Kaczmarczyka, Stefana M. Stońskiego, Annę Kutrzebiankę, Władysława Semkowicza, Franciszka Popiołka, Władysława Budkę, Seweryna Udziele, a zwłaszcza apostoła ludoznawstwa i regionalizmu – Franciszka Bujaka.

S.D.

Lit.: K. Piwowarski, *Stanisław Szczotka. Wspomnienie pośmiertne*, „Studia i Materiały do Dziejów Wielkopolski i Pomorza”, t. I: 1955, z. 1, s. 349–353; B. Baranowski, *Stanisław Szczotka*, „Życie Szkoły Wyższej”, 2: 1954, z. 11, s. 142–144; J. Burszta, *Prof. dr Stanisław Szczotka. Chłop, góral i uczonec*, „Lud”, 42: 1955, s. 879–884; W. Dworzaczek, *Wspomnienie o prof. Stanisławie Szczotce*, „Przegląd Zachodni”, 1954, nr 7/8, s. 524–526; H. Woźniak, *Stanisław Szczotka*, [w:] *Słownik biograficzny Żywiecczyny*, t. I: 1995, s. 206–209; S. Dziki, *Z dziejów kształtowania się żywieckiego regionalizmu*, „Małopolska”, III: 2001, s. 53–70; Życiorys oraz (selektywna) bibliografia prac St. Szczotki – *Księga pamiątkowa Szkoły Realnej, Państwowego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Mikołaja Kopernika w Żywcu*, Żywiec 1959, s. 279–282.

WĘGRZYNOWICZ Leopold Stanisław (19 września 1881 w Tuchowie – 11 sierpnia 1960 w Dobrej k. Limanowej) – nauczyciel gimnazjalny, etnograf, działacz harcerski i krajoznawczy – założyciel i wieloletni redaktor naczelny „Orlego Lotu” (1920–1950, z przerwą w okresie wojny), miesięcznika Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego.

Urodził się w rodzinie urzędniczej (ojciec był kierownikiem poczty – poczmistrzem w Dobrej). W latach 1892–1900 uczęszczał do c.k. Gimnazjum Wyższego (później

im. J. Długosza) w Nowym Sączu. Po maturze wstąpił na Uniwersytet Jagielloński, gdzie odbył studia matematyczno-fizyczne (1900–1905 r.). Zrazu był bibliotekarzem Towarzystwa Uniwersytetu Ludowego w Krakowie, a następnie (po odbyciu służby wojskowej w latach 1914–1916) pracował w różnych szkołach na terenie Galicji (w Kutach, Borszczowie, Stryju i Nowym Targu) organizując równocześnie w tych miejscowościach drużyny harcerskie. W 1919 r. wrócił do Krakowa i podjął pracę w filii Gimnazjum św. Jacka (później przemianowanej na VII Gimnazjum im. A. Mickiewicza); ze szkołą tą związany był do 1950 r., to jest do czasu przejścia na emeryturę. W l. 1919–1921 był komendantem Krakowskiego Hufca Harcerzy, organizatorem wycieczek krajoznawczych.

Krajoznawcze pasje zbliżyły go do działaczy Polskiego Tow. Krajoznawczego, krakowskich etnografów (m.in. Ludwik Sawicki, Seweryn Udziela); z ich namowy przystąpił do organizowania Sekcji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej (od 1927 r. przewodniczący centralnej komisji KKMS). Ośrodkiem, wokół którego ogniskowała się różnorodna działalność tej Sekcji (nie tylko organizowanie wycieczek, ale i podejmowanie prac poszukiwawczych zabytków kultury materialnej i duchowej, oraz ich opisywanie) był założony przez niego w 1920 r. „Orli Lot”. Dla młodych wędrowników i badaczy-opisowaczy napotkanych zabytków z przeszłości, fenomenów natury skrzętnie odnotowanych na łamach pisma były zachętą do dalszej pracy, do rywalizowania między poszczególnymi rejonami, kołami. Umiejętnie podsyczał i wykorzystywał ten młodzieńczy zapał L. Węgrzynowicz. „Orli Lot” stawał się nieformalną szkołą młodych etnografów, geografów, przyrodników, zachętą do późniejszych studiów.

L. Węgrzynowicz był współpracownikiem Muzeum Etnograficznego, które wzbogacił licznymi eksponatami, często uzyskiwanymi od czytelników „Orlego Lotu”. Działał w Komisji Etnograficznej PAU, współpracował z Katedrą Etnografii Słowian UJ. Od 1945 r. członek Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego (1947–1948 prezes oddziału krakowskiego, a następnie członek honorowy). Autor szeregu prac o tematyce etnograficznej i szkolnym ruchu krajoznawczym.

Po połączeniu w końcu 1950 r. Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego i Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w PTTK rozwiązano Komisję Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej oraz zawieszono wydawanie „Orlego Lotu”. Dla L. Węgrzynowicza były to bolesne decyzje, które przekreślały dotychczasowe dokonania. W 1957 r. powołano w Warszawie Centralną Komisję do spraw Krajoznawstwa i Turystyki; przewodnictwo Komisji powierzono Węgrzynowiczowi. Z uwagi na podeszły wiek nie odegrał tu większej roli.

W 1956 r. w 50 rocznicę utworzenia PTKiL Węgrzynowicz został uhonorowany Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski oraz Złotą Honorową Odznaką PTTK nr 1. Jego imię nosi krakowska Szkoła Podstawowa nr 113 przy ul. Stachiewicza.

S.D.

Lit.: A. Czarnowski, T. Gawęł, *Leopold Węgrzynowicz – wybitny nauczyciel krajoznawstwa*, „Ziemia” 1983, s. 221–230; *Encyklopedia Krakowa*, Kraków 2000, s. 1040